

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): Radek Král

Název práce: Reteritorializace rakousko-slovensko-chorvatského příhraničí jako kauzální dopad evropského integračního procesu

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci v rámci instituce):

PhDr. Václav Šmidrkal, Ph.D.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE (stručná informace o práci, formulace cíle):

Práce se zabývá reteritorializací pohraničních oblastí mezi Rakouskem a Slovenskem a Slovenskem a Chorvatskem v důsledku evropské integrace. Tento proces práce zkoumá prostřednictvím kritické diskursivní analýzy akademických textů publikovaných autory z místních univerzit a dotazníkového šetření mezi úředníky.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Práce má na jednu stranu solidní teoreticko-metodologický základ a ambiciózní výzkumný design. Pečlivě vymezuje téma, operacionalizuje jednotlivé segmenty tématu, vymezuje korpus textů pro kritickou diskursivní analýzu a v empirické části ji aplikuje. Při bližším přezkoumání má však práce metodologické nedostatky. Ty spatřuji zejména ve třech hlavních bodech.

Zprv, textový korpus pro kritickou diskursivní analýzu představují akademické texty a odpovědi úředníků získané dotazníkem. Tento korpus textů však podle mého názoru vyžaduje jiný přístup než kritickou diskursivní analýzu. Domnívám se, že kritická diskursivní analýza zde nemůže fungovat. Jednak je zde problém malého počtu textů (pro některá období dokonce $n=0$) a jejich velké variability. Jaká je reprezentativnost tohoto vzorku a o čem může vypovídat? Jednak mají akademické texty jinou logiku než žurnalistika: jsou určeny pro dlouhodobou komunikaci ve vědecké komunitě a nikoliv pro okamžité oslovování mas. Mohou sice být součástí „epistemického společenství“, které je prostorem pro setkávání akademické vědy a realizace konkrétního politického programu prostřednictvím sdíleného diskursu, ale tento motiv se v práci neobjevuje. Myslím si, že produktivnější by bývalo bylo zkoumat akademickou produkci metodami sociologie vědění než kritickou diskursivní analýzou anebo aplikovat kritickou diskursivní analýzu na korpus mediálních textů. Pro akademické publikování je dále klíčová osobnost autora, ale autorům zde není věnována pozornost, texty jsou zkoumány odděleně od svých autorů. V akademickém publikování se cení originalita, a proto není divu, že výsledkem je 46 „narativních“ (či „diskursivních“ – autor používá pojmy narativ a diskurs jako synonyma) linií.

Zadruhé, ze studia tohoto korpusu textů autor vyvozuje závěry pro celý stát. Předpoklad, že akademici pracovně afilovaní na univerzitě ve Štýrském Hradci mají něco společného s Rakouskem, je v zásadě správný. Ovšem není dostatečný na to, abychom podle článku napsaným akademikem ze Štýrského Hradce mohli generalizovat, že se jedná o „rakouský“ nebo „korutanský“ postoj. K tomu by bylo nutné dokázat kauzální vztah mezi prací tohoto akademika a činností instituce generující národní pozice (např. spolková nebo zemská vláda nebo jim podřízený úřad). Akademické prostředí je totiž jednak nezávislé na názorech vlády („akademická svoboda“) a také do určité míry internacionalizované, i kdyby jen tím, že autoři recipují zahraniční literaturu a vlastní výsledky práce publikují namísto národního jazyka v angličtině. Samotný fakt, že je někdo afilovaný na univerzitě v určitém regionu, neznamená, že je „hlasem“ tohoto regionu. Univerzity a jejich zaměstnanci nejsou a priori místem artikulace „národních pozic“. To by naopak mohlo fungovat u úředníků, kteří to mají v popisu práce, ale i jejich odpovědi je nutné kriticky vyhodnotit jako odpověď konkrétního úředníka, který nemá mandát mluvit „za Rakousko“, ale zůstává subjektivním.

Zatřetí, není zcela jasné, jakou funkci má v této práci komparativní prvek. Jedna komparativní rovina, kterou práce sleduje, je rozdíl mezi akademickým diskursem „Rakušanů“ a „Slovinců“ na jedné straně a „Slovinců“ a „Chorvatů“ na druhé straně. Autor však nikde explicitně nevysvětluje, proč si vybral ke srovnání zrovna tyto případy a v čem může přínos takto sestavené komparace. Druhá komparativní rovina je v oblasti zdrojů dat.

Autor komparuje akademické texty a odpovědi úředníků získané dotazníkovou metodou. Obávám se, že takto získaná data jsou nesrovnatelná, protože akademický a úřednický „diskurs“ sledují odlišnou logiku a nemohou plnit funkci vzájemné „kontroly“. Navíc sběr odpovědí od úředníků byl proveden jen v jedné časové rovině, takže je zde i časová disproporce vůči akademickým textům. Různé časové úseky jsou pak třetí možnou rovinou komparace. Tato chronologizace je sice pečlivě vysvětlena, ale není zřejmé, k čemu má sloužit a jestli je záměrem jednotlivé časové roviny porovnávat mezi sebou nebo jestli je toto členění jen pomocným dělením.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Jazykový projev je kultivovaný. Výjimečně se objevují překlepy. Citace a odkazy jsou řádné. Grafická úprava je přiměřená. Práce má všechny formální náležitosti.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Práce je zpracovaná pečlivě a za jejím vznikem stojí jistě hodně úsilí. Kvůli nedokonalé metodologické konstrukci jsou však dosažené výsledky banální až bezvýznamné. Na jednu stranu je výzkumný design dost složitý: zahrnuje tři země, delší časové období rozdělené na několik kratších časových úseků, diskurs je pak segmentován do čtyř tematických oblastí. Tím však vzniká složitá „mřížka“, v níž je obtížné se orientovat. Kritická diskursivní analýza vztahující se na korpus akademických textů a snaha esencionalizovat národní pohled na základě pracovní afiliace autorů pak generuje výsledky, který představuje 46 „diskursivních linií“, z nichž však nevyplývá žádný podstatný závěr ani v diachronní ani v synchronní komparativní rovině. Neústrojně pak působí zařazení odpovědí z dotazníků získaných od úředníků, které představují odlišný zdroj dat nekompatibilních s korpusem akademických textů. Bohužel musím konstatovat, že jakkoliv je patrná erudice diplomanta a je mi sympatická jeho snaha o vlastní badatelský přínos, výsledek je nepřesvědčivý.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

U obhajoby je nutné, aby diplomant důkladně vysvětlil svůj záměr a zvolený postup, rozebral přínosy a rizika zvolené metody a vysvětlil, jaký smysl mají dosažené výsledky.

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (A-F):

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení D.

Datum: 29. srpna 2020

Podpis:

Pozn.: Hodnocení pište k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo příložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou napravit; poměr těchto dvou položek berte prosím v úvahu při stanovení konečné známky.